

A 85 esztendőes Dankó Imre köszöntése

Dankó Imre muzeológus, néprajzkutató, a történet-tudományok kandidátusa, majd doktora, nyugalmazott megyei múzeumigazgató, címzetes egyetemi tanár a közelmúltban ünnepelte születésének 85. évfordulóját. 1922. január 22-én született Budapesten. Apja, a Gömör megyei Hanváról származó Dankó László közbiztonsági munkás, anyja, a hajdúböszörményi származású Fehér Zsófia lámpagyári munkásnő volt. Alapfokú és gimnáziumi tanulmányait Kunszentmiklóson végezte, ahová a család még az 1920-as években költözött. Egyetemi tanulmányait Debrecenben kezdte, majd a kedvezőbb diákszociális körülmények miatt átiratkozott a budapesti egyetemre, ahol tagja lett a Bolyai Kollégiumnak, amiből később a Györfly Kollégium kinőtt. A pesti egyetemen eltöltött három félév olyan volt számára, mint a paradicsom. Rengeteg sok ismerősre, barátira, kapcsolatra tett szert. Beszélgetésünk alkalmával így jellemezte magát, ekkori időszakát: „A 24 órából ötvenet éltem. Egészen megváltoztam, jó közérzetem volt, pedig hát a körülmények nem voltak ideálisak, sőt, fenyegetőek voltak, állandóan soroztak, nem volt ennivaló, jegyrendszer volt, 7 deka kenyér volt a napi adag...” Habzsolta az életet, az ismereteket, igyekezett minél jobban kihasználni az egyetem és az egyetemi könyvtár nyújtotta lehetőségeket. Három Budapesten eltöltött félév eltelte után visszahívták Debrecenbe, mert a Karácsony Sándor és barátai megszervezte ottani Györfly Kollégiumban úgy gondolták, szükség van Dankó Imrere. Budapesten előbb lealapvizsgázott, nehogy azt higgyék, hogy a vizsgák elől menekül Debrecenbe. A debreceni Györfly Kollégium nem volt hosszú életű, elvitte

a háború, másfél év múlva lebombázták.

Dankó Imre 1945-ben fejezte be egyetemi tanulmányait, s kezdett tanítani a hajdúnánási református gimnáziumban. Hajdúnánás után Kecskemét, Szentendre, majd Túrkeve következett. Ez utóbbi állomásán lett muzeológussá. Diákjaival egy nagyszerű gyűjteményt hozott létre, múzeumot szervezett. *„Túrkevei vitézkedésem életem hősi korszaka volt. Jó lakásunk volt. Egyszerű, de jó kartársakkal dolgozhattam, akik emberséges emberek, becsületesek voltak. Emberibb környezetbe kerültem, mint bárhol másutt.”* – emlékezik vissza a túrkevei évekre.

A túrkevei múzeum után Sárospatak, Baja, Gyula, Pécs, végül Debrecen következett, Pécsen és Debrecenben már nemcsak egy intézményt, hanem egész megyei múzeumi szervezetet irányított.

Dankó Imrét a szakmai köztudat múzeum-szervező tevékenysége mellett elsősorban az Alföld kutatójaként, a hajdúság történeti és etnikai kérdéseinek, továbbá a népi árucseré és vásárok kutatójaként tartja számon. Kevesen tudják róla, hogy felvidéki, ezen belül gömöri érdeklődése az évek során többször is előtérbe került. Igaz, ez elsősorban nem szakmai indíttatású volt, a családi gyökereket próbálta kibogozni, föl kutatni. Mint legutóbbi hosszás beszélgetésünkön is beszámolt róla, három alkalommal töltött hosszabb időt, több hetet Gömörben, néhányszor pedig rövidebb ideig, átutazóként volt itt. Az első ilyen alkalom még az 1940-es években volt, majd az 1970–80-as években ismét visszatért. *„Sokat köszönhetek a hanvai papoknak és Kovács Pistának.”* – emlékezik vissza ezekre a gömöri család-eredet kutatási kirándulásaira. Sajnos, ezek a kirándulások családtörténeti vonatkozásban teljességgel eredménytelenek voltak, mutatva, igazolva, hogy Dankó László nagyon zavaros és szerencsétlen körülmények között töltötte gyermekkorát. Szülei, akik minden bizonnyal Ottrokocsról, vagy környékéről származó juhászok voltak, hamar meghaltak, tüdővészben. Dankó László mint apátlan-anyátlan árva nőtt föl az egyik hanvai tanyán, valamiféle távoli rokon jóvoltából. Ez a „jóvolt” ugyan egyáltalán nem volt valami jó, könnyű, szeretetben megélt gyerekkor. Sok megaláztatásnak, durvaságnak volt kitéve, amellett, hogy nagyon sokat kellett dolgoznia.

„A tanyáról néhány év múltán elszökött, sokfelé bujdosott. ...Birkatartó körökben híre járt, hogy ez a Dankó Laci úgy tudja a birkát levágni, hogy a birkák még örülnek is neki. Szökés után mészáros műhelyekben kötött ki, ideig-óráig. Hosszú időnek kellett eltelnie ahhoz, hogy az egyik mészáros, aki igencsak megsajnálta, bejelentette inasnak és föl is szabadította. Ha jól tudom, 1909-ben Miskolcon kapott munkakönyvet, mint mészáros legény. Különben közbiztonsági jár, hosszabb-rövidebb ideig tartózkodott egy-egy helyen. Állandó munkát nemigen kapott, de úgy gondolom, hogy a vándor természete is hajtotta. Így jutott el Hajdúböszörménybe, ahol megismerkedett anyámmal, s akivel hamarosan házasságot kötött és nem sokkal utána elhagyták Hajdúböszörményt. Pestre mentek, ahol apám a közbiztonságinál kapott hosszabb tartamú állást, anyám pedig a lámpagyárban helyezkedett el...”

Hanvával végleg szakítani látszott; ahogy eltávozott a községből, többet nem is járt a községben. Csak akkor volt egy alkalommal rövid ideig a faluban, amikor sorozásra hívták Tormaljára, végigküzdötte a háborút, meg is sebesült és a forradalmi idők viszontagságai közül nagy nehezen kiszabadulva, elég későn jutott haza Budapestre. Az, hogy Hanva és környéke, Rimaszombat, az általa ismert Gömör Csehszlovákiához került, számára azt jelentette, hogy végleg bezárult előtte a Hanvára, szülőföldjére vezető út.

A Felvidék visszatérte után próbáltam rávenni, hogy menjünk el együtt Hanvára, de nem volt hajlandó. Talán nem jó szívvvel jött el onnan. Én magam mentem aztán Hanvára, még az 1940-es évek elején. Rokonokat, ismerősöket kerestem volna, de nem találtam semmit, senkit. Szétnéztem Rimaszombatban is – ezek az első felvidéki, gömöri élményeim, emlékeim, de az én ügyemben semmi előrehaladást sem jelentettek.“

Többek között ez a történet, ezek az érzések motiválják Dankó Imre felvidéki és gömöri érdeklődését, valamint azt, hogy módszeresen törekszik a kárpát-medencei magyarság minden kis csoportjának megismerésére. 75 éves születésnapjára jelent meg munkásságának repertórium (Dankó Imre munkásságának repertórium – 1944–1996. Összeállította: Nagy Jenő. Debrecen, 1997.) Ebben szám szerint ugyan nem sok gömöri vonatkozású írás mutatóját találjuk, de akik közelebbről ismerik őt, tudják, hogy nagyon sok munkája nem került kiadásra. Ezek közül az egyik legjelentősebb éppen térségünkre vonatkozik. 1984-ben kezdte el Ujváry Zoltán, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Néprajzi Tanszékének akkori vezetője kérésére, megbízásából (jelen sorok írójának közre-

működésével) egy átfogó gömöri bibliográfia összeállítását. A hatalmas munka el is készült, ám a mintegy 1200 gépelt oldal, érthetetlen módon, ma is kiadatlan. Bizony nem kis hasznára válna a Gömör-kutatásnak, ha ezek az adatok a kutatók számára hozzáférhetőek lennének. Megfontolandó az egyetlen fellelhető gépirat felkutatása (a másik három rejtélyes módon eltűnt) és a munka kiadása.

Dankó Imre munkabírása, szorgalma ugyanolyan töretlen ma is, mint évekkkel, évtizedekkel ezelőtt. És ami szintén nagyon fontos, anekdotázó hajlama, humora, jó kedélye sem változott semmit.

Isten éltesse Imre Bácsit erőben, egészségben. Kívánom ezt régi tanítványaként saját nevemben, és kívánom a gömöriek és a felvidékiek nevében is. Nem szorul Dankó Imre az én méltatásomra és dicséretemre, de engedtessek meg mégis megjegyezni, hogy sokkal szárazabbak, unalmasabbak lettek volna az egyetemi évek, ha nem hallgathattam volna Imre bácsi magával ragadó, anekdotázó előadásait. Talán már akkor – de az egyetem befejezése utáni rövid időszakban, amikor közösen készítettük a gömöri bibliográfiát, mindenképpen – kialakult bennem egy nagyfokú szimpátia és tisztelet személye iránt. S hogy ez az odafigyelés nem volt egyoldalú, bizonyítja az a néhány debreceni találkozás, melyre az utóbbi egy évben került sor. Köszönöm megtisztelő bizalmát, mellyel 85. életéhez közeledve kitüntettet.

Bodnár Mónika

Az Ünnepelet gömöri muzeológusok vendéglátójaként a 80-as évek első felében